

Amănunt

BIBLIOTECA CREȘTINULUI ORTODOX
Nr. 111.

Din mizeriile preoției

(MEMORIILE UNUI PREOT)

de

NICOLAE CRIȘMARU

PREOT

**PENTRU MONUMENTUL
UNIREA ARAD**

1 Lev numărul

Prețul 3 Lei.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE
ARAD, 1933.

BIBLIOTECA CREȘTINULUI ORTODOX
Nr. III.

Din mizeriile preoției

(MEMORIILE UNUI PREOT)

de

NICOLAE CRIȘMARU
PREOT

Prețul 3 Lei.

— —
TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE
ARAD, 1933.

Din mizeriile preoției.

(Din memoriile unui preot).

Misiunea preotului, în mijlocul poporului, este sublimă, de drept divin. Conform acestei misiuni, activitatea preotului se ramifică în 3 direcțiuni: el e luminătorul, sfîntitorul și conducătorul poporului. De aceea întreagă activitatea preotului tinde numai la asigurarea binelui și fericirii poporului. Cu drept cuvînt, deci, clerul formează biserica învățătoare. Poporul credincios însă e dator să asculte învățătura preotului, să-i urmeze sfaturile și să-i urmeze poruncile; de aceea poporul credincios formează biserica ascultătoare, care este datoră nu numai a asculta de preot, dar și a-l stima și prețui ca pe părintele său sufletesc.

Durere, însă, că raportul acesta dintre părinte și fiul său sufletesc de multe ori e

alterat. Atunci preotul e stânjenit și imbecil în împlinirea misiunii sale și cu durere trebuie să spun, că numai cerbicia și rezistența poporului de cele mai multe ori poartă vina.

Am meditat de multe ori asupra acestor teme, ca să aflu: de ce preoți vrednici de ai noștri și cu purtare bună, stau în proces cu poporul, ceea ce la alte confesiuni obvine mai rar, și am ajuns să desleg enigma. Am constatat că cauza este situația favorabilă, ce le-a creat-o credincioșilor noștri legea bisericească, care le asigură dreptul suveran — pe care nu înțeleg să-l aprecieze după merit — de a-și alege ei preoții. Acest drept, ce derivă din însăși practica Apostolilor, cari tot prin alegere au instituit pe Matia de Apostol, apoi pe cei 7 diaconi, e tot ce poate fi mai ideal; dar cu condițiunea, ca alegerile acestea să fie ca ale Apostolilor, de natură pur spirituală, nelegându-se de ele nici un interes personal sau material.

Acesta este spiritul legii. La noi însă,

cel puțin până în timpul nu de mult trecut, s'a abuzat de acest drept sfânt în multe locuri, așa, că s'a neglijat partea spirituală și s'au urmărit interese materiale și personale.

Dar alegerile efectuate prin abuzuri nu prezintă urmări așa primejdioase ca acelea, cari se fac cu scopul de a satisface mândria unei sau mai multor persoane marcante, cu poftă de predominare în parohie. Pentru că în cazul când astfel de credincioși și-au ajuns scopul ca să fie ales candidatul lor, ei pretind ca preotul să le fie unealtă, cu care să-și realizeze scopurile egoistice. Iar dacă preotul ține la corectitudine și nu-i satisface, va fi mereu maltratat și perzecat.

Sfânta Scriptură ne spune că: „*Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă*. Oare de ce? Explicarea-acestui păcat poate fi numai aceasta: *fiindcă provine dela diavolul*. Că toate păcatele, cari provin dela poftele corpului și dela ispitele lumii sunt mai ușoare decât cele ce le cauzează ispitele

diavolului. Și diavolul mândriei, pe omul peste care a pus odată stăpânire, nu-l mai scapă din cătușele sale până la moarte, dacă nu luptă pentru descătușare cu mijloacele recomandate de Biserică, cari sunt: mărturisirea sinceră a păcatelor și sf. cuminecătură.

Și dacă Adam și Eva pentru mândrie au pierdut raiul, iar îngerii cei răi au pierdut fericirea cerului, trebuie să urmeze, ca și oamenii, cari în faptele lor sunt conduși de mândrie, dar mai ales, când perzecută pe părintele lor sufletesc, pe preot, care dela naștere până la moarte numai bine le face, petrecându-i cu binecuvântările sale la toate momentele însemnate ale vieții: trebuie să fie pedepsiți de Dumnezeu, precum se va vedea din cele ce urmează.

Ce sunt preoții pentru poporul nostru dovedește trecutul nostru zbuciumat, despre care mărturisește istoria. Preotul în toată vremea era tovarășul nedespărțit al poporului și la bine, dar mai vârtos la rău.

Istoria ne spune că: „*Popa românesc pe lângă slujba bisericească îndeplinea întru toate lucrul obositor al câmpului, ca și credincioșii săi iobagi, de cari îl deosebiau în îmbrăcăminte numai barba lungă și potcapul de culoare albastră, pe care nu-l lua de pe cap nici când se în tâlnia cu cei mai de frunte oameni*“. Apoi: „*Preoțimea românească, cu toate ispitele vremii, a fost cel mai însemnat factor moral în biserică și în viața neamului nostru.... Prin îndemnul și sfatul părintesc al preotului a perzistat și s'a întărit neamul nostru în acele virtuți morale, cari până astăzi îl deosebesc de neamurile conlocuitoare*“.)

Preoții luau parte și la războaie, chiar în contra turcilor, în fruntea poporului, voind să îndeparteze primejdia ce-i amenința. Iar cu rugăciunile lor izvorâte din adâncă credință, vindecau pe credincioșii bântuiți de toate boalele trupești și sufletești. „*Mulți jupâni și jupânese săsoaice și calvini chiar au recurs la „molitva” preotului*

*„valach”, în care în durerile lor amare și nealinate, mai curând vedeau pe slujitorul adevărat credincios al lui Dumnezeu, decât în păstorul lor laic“**).*

Iată, ce a fost preotul român în toată vremea pentru poporul său: un adevărat părinte, frate și doftor sufletesc.

Iar pentru aceste servicii, preotul merită respectul, stima, și recunoștința credincioșilor. Însă o parte mare din preoțime întâmpină tocmai contrarul: binele li-se răsplătește cu rău.

Fiindcă între aceștia am nenorocirea să mă număr și eu, fac constatarea, că am ajuns să fiu victimă celor ce au abuzat cu dreptul sfânt de alegere.

Și doresc din suflet, ca poporul nostru să fie scutit de aceste păcate, cari rod la temelia vieții lui morale, cauzându-i moartea sufletului. De aceea mi-am propus a descrie, în cele ce urmează, experiențele mele din viața preoțească, cu gândul bun de a contribui la îndreptarea moravurilor.

Dar fiindcă faptele ce le voi descrie sunt de natură gravă, unele chiar foarte grave, pentru evitarea oricăror bănueli, previn pe On. lectori cu informațiunea, că eu în toate cauzele nu port nici o vină, ceea ce se poate deduce din rezultatele păstoririi mele și anume: în cei 47 de ani ai preoției mele nu am fost pedepsit; dincontră, pentru activitate mea prodigioasă pe toate tere-nele, am fost distins cu brâu roșu; am fost 18 ani asesor consistorial; am fost distins de M. Sa Regele Ferdinand I cu medalia: „*Răsplata muncii pentru biserică cl. II*” și am fost numit membru al ordinului Coroana României în grad de ofițer.

1. Alegerea în parohia primă.

Ca absolvent de teologie, în toamna anului 1884 ocupasem postul învățătoresc din Remetea-luncă, protopopiatul Belinț, atras acolo de prietenia noului preot, Mihai Jurma; iar în toamna anului 1885, publicându-se concurs pe postul de preot din vecina comună

Cladova, tot același protopopiat, am recurs și eu, având de rival un preot tânăr. Ziua alegerii, nouă recurenților ne-a adus o mare surprindere, că: membrii sinodului parohial s'au reținut dela votare, afară de 3, cari m'au votat pe mine, iar rivalul meu n'a primit nici un vot. Cu toate acestea scaunul protopopesc a aprobat alegerea; dar Consistorul eparhial, la rândul său, a denegat aprobarea, cu motivarea, că prin 3 voturi date, nu e exprimată voința parohiei; ci fiindcă era arzătoare lipsă de preot, pe mine m'a numit administrator parohial, cu îndatorirea, ca a treia parte din venitele parohiei să le cedez preotului deficient, Teodor Ofițirescu, până când acesta se va purta bine. Eu am primit denumirea, m'am hirotonit și am ocupat postul la 25 Martie 1886.

Cele ce au urmat după aceasta sunt lucruri interesante, dar pentru a-le înțelege, trebuie să fac cunoscute antecedentele.

Comuna Cladova era locuită de 700 de suflete, cu popor blând și sânguincios, dar

sufletește neglijat, fiindcă preotul său îmbătrânit aici, era un alcoolist de prima calitate, dela care nu se putea aștepta altă muncă decât săvârșirea celor mai arzătoare funcții pentru trebuințele sufletești.

Pe teritoriul acestei comune s'au petrecut evenimente de importanță istorică. După încheerea revoluției din an. 1848/9, ca în alte părți ale Ungariei, pe unde jefuia banda lui Rozsa Sándor, așa și Banatul își avea bandiții săi. Astfel, în părțile Făgetului a bântuit satele banda lui Dimitrie din Ierșnic, care-și avea sălașul în pădurea Cladovei, într'o desime de arbori mari, încercuiți de tufișuri dese. Acolo le ducea de mâncare Ion Subțire, ginerele unei văduve, cu care bandiții țineau relații. Și Ion Subțire acesta, precum însuși mi-a istorisit, după ce obținuse asigurare din partea autorității județene, că-l vor face pădurar peste aceia pădure, dacă le va trăda hoții ca să fie prinși: el a primit jandarmi, de câți era lipsă și, însuși, noaptea, a intrat cu viclenie în fruntea jandarmilor în vizuina hoților, când

aceștia erau după cină, desarmați și desbrăcați, iar jandarmii au pus pe ei mâinile, apoi i-au ferecat și transferat în închisoarea Lugojului. Vr'o 4 bandiți au fost spânzurați în Lugoj; numai unul a fost condamnat la robie, despre carele s'a dovedit cu martori, că a cruțat pe mulți oameni dela chinuri, când li-se aplica torturi de constrângere cu fierul roșu, ca să tradeze, unde-și țin banii. Acel bandit blând era moșul Ion din Cladova, un cumnat al păr. Todor, care-mi inspira frică, deși nu era primejdios. El, după eliberarea din temniță, s'a ocupat cu pantofăria. Și acum regret mult, că n'am folosit ocazia să fi aflat dela el mai multe din tainele bandiților.

În această comună, tocmai în toamna când s'a efectuit alegerea mea de preot, un necunoscut și până azi nedescoperit, a ucis pe tânărul învățător al acelei comune, Ioan Blaguescu. Erau acestea tot amintiri de natură pentru a-i răscoli omului părul în cap.

Și dacă după toate acestea comuna Cladova avea și un preot neputincios, ca fostul

preot T. O. se poate deduce, cât de arzătoare era aici trebuința unui preot cu energie tinerească. De aceea și nainte de alegerea din chestiune s'a fost publicat concurs, dar pentru capelănie, cu rezerva, ca teologul, care ar dori să fie ales, să ia în căsătorie pe fata părintelui T. Sub această condiție însă, nu s'a prezentat nime ca recurent. Iar purtarea intolerabilă a părintelui a îndemnat Consistorul eparhial să ordoneze publicare de concurs, pentru postul de paroh, fără nici o condițiune.

Ca scopul acesta să nu se realizeze, sinodul parohial, îndemnat de părintele, s'a reținut dela alegere, ajungându-se la rezultatul descris mai sus.

Și dacă alegerea aceasta nu avea și alte consecințe, era floare la ureche; părintele însă, clocea în sufletul său răzbunarea; iar țința puteam fi numai eu.

Dar purtarea mea corectă și prevenitoare, față de toți, a impus poporului respect față de persoana mea. Numai părintele își făcea

de cap. El în stare de ebrietate m'a atăcat odată, chiar în fața Comitetului parohial.

Iată alegerile de preoți, unde au loc interesele materiale și personale, ce năcazuri pot aduce pe capul preoților ;/ dar în cazurile acestea suferă și poporul, cum se va vedea mai la vale.

* * *

Dupăce pâr. Teodor și-a dat de leac, s'a mai potolit, cu atât mai vârtos, că i-a murit și fata, care atunci era măritată după un învățător din altă comună. Dar acum s'a ivit un alt urzitor al interesului pentru o nouă alegere de preot, ceea ce se putea ajunge numai cu delăturarea mea, fie și cu ajutorul mijloacelor celor mai drastice.

Cel interesat pentru o nouă alegere de preot era învățătorul comunei, carele tocmai pe timpul acesta își ocupase aici postul, venind din Crivobara, o comună mică din protopopiatul Belințului, unde, de groaza lui, poporul a trecut la biserica gr. cat. că

stăruia să-i facă fata preoteasă. Că, la noi, sub era dreptului constituțional din biserică, cine a avut interes la o alegere de preot, a pus în mișcare toate pietrile, ca să exopereze alegerea și dacă a ajuns la succes, nu e nici o mirare.

Învățătorul acesta, om ca de 45 de ani, avea pe lângă el soția cu un fecior și 3 fete, dintre cari una candidată de preoteasă. Numele acestui învățător era Vasilie Miși. El, ca să-și vadă fiica preoteasă, avea să pună la cale alegerea, în care să fie ales un tânăr teolog, care să se căsătorească cu fata lui. Deci, ca să-și ajungă scopul, trebuia să-și facă și popor, care să-l țină pe candidatul lui. Și s'a pus pe lucru.

Mai întâiu a aflat de bine să agite poporul, ca să treacă la biserică gr. cat. Dar nu au trecut decât doi: cei mai buni aderenți ai lui. Apoi a ațîțat poporul în contra mea, a comitetului și epitropiei parohiale, cerând anchetă, sub cuvânt că s'au delapidat banii bisericești și culturali. În fine a pârât antistia comunală, pe motivul, că a admi-

nistrat rău averea comunei. Pe calea aceasta ținea tot la popularitate. Și urmarea a fost, că a venit ancheta: în contra celor dintâi, din partea autorității bisericești, iar în contra antistiei comunale, din partea județului, dar s'a constatat, că toți pârâții sunt nevinovați.

Atunci comitetul și epitropia parohială au făcut denunț în contra învățătorului: pentru neglijență în oficiu, purtare nemorală, falsificare de cambii, ș. a. dar denunțul s'a năruit undeva, într'un birou, așa, că învățătorul respiră liber. Și văzându-se a fi călare, a socotit că face bine să mă intimideze pe mine, ca să părăsesc parohia, prin aceea, că mi-a dat foc de 2 ori, arzându-mi întâi grajdul și a doua oră casa. Atunci am cerut cu înzistență cercetarea acuzei date contra lui, după care s'a cercetat grabnic și judecat, ca învățătorul să fie amovat. Când i-s'a publicat sentința din parte inspectorului școlar, membrii comitetului parohial i-au vorbit învățătorului: „*Dacă până mâine dimineață nu pără-*

sești locuința școlii, venim noi și-ți aruncăm hainele în drum". El până seara s'a și mutat la o vecină milostivă, care i-a oferit adăpost. Imediat după aceasta, femeea lui, care era pe patul morții, a murit. Iar el cu întreagă familie, între huiduile publicului, a părăsit comuna.

O, ce jalnică tragedie! Dar sfârșitul ei? Învățătorul s'a ales cu alungarea din comună; eu, afară de alte suferințe, m'am ales cu edificiile mistuite de foc; 2 creștini, cari trecuseră la bis. gr. cat. cu pierderea averilor; iar comuna bisericească, ca complex, în loc de liniște și progres, a ajuns un câmp de tulburări. Și să ne întrebăm, pentruce? Răspunsul e: pentru o alegere de preot, ori mai bine zis: pentru o alegere de preoteasă, pusă în perspectivă de cătră niște oameni conduși de interese mârșave, materiale și personale.

Între împrejurările acestea tragice, natural, că nu se poate vorbi de mare progres, pe lângă cele mai mari sforțări. Pe loc însă

nu am stat. Fiindcă și biserica și școala erau în stare slabă, ambele zidite din lemn și foarte vechi, cu multe încordări și stăruințe mi-a succedat să exoperez ajutor de lemne de foc dela erar pentru arderea cărămizii și ajutor de lemne pentru edificiu. E interesant că și la acest lucru m'am împedecat de indolența poporului, carele se împotriva la căratul cărămizii pe locul destinat, încât pâr. protopop de fericită memorie, G. Crăciunescu, care era în vizită canonică, a trimis trăsura sa să ajute la lucru, dând exemplu bun de imitare poporului. Coroana lucrului a rămas să o pună, după strămutarea mea, în scurtă vreme, vrednicul meu succesor, pâr. Ioan Căpitan.

Vrednic de notat, la finea acestui episod, este faptul, că cu îndepărtarea leprei din comună, care a fost înv. V. Miși, pacea și liniștea dorită s'a sălășluit iarăși.

La finea amintirilor din comuna Cladova, păstorită de mine, în curs de 10 ani, observ și sunt de credință, că nu am făcut

destul fără să mai adaug o circumstanță, pe care o notez aci.

De câte ori mă aprofundez în trecutul meu, gândul mă duce la păcatul tâlhăresc al inv. V. Miși, când mi-a incendiat avutul. Ca și cetitorii să-și poată da seamă de mărimea acestui păcat, îmi permit o scurtă circumscriere.

În preseara zilei de 2 Februarie, când e sărbătoarea Întîmpinării Domnului, la miezul nopții, mi-a incendiat grajdul, acoperit cu stuf. Străjarii dela primărie au fost, cari observat și ne-au deșteptat. Animalele din grajd le-au scos afară, iar caii speriați, s'au oprit la poarta preotului din comuna vecină, Ohabalungă, pe care o cunoșteau. La 3 săptămâni, mai târziu, mi-a aprins casa, tot la miez de noapte, în preseara Duminecii lăsatului de brînză. Deci timp de iarnă, când din mila vecinului Aron Lazar, am primit adăpost într'o cameră a lui, care nu se putea încălzi. Cred însă că suferințele mele și ale familiei nu puteau fi mai mari, decât ale fostului meu servitor, Temie, pe

carele, pentru furt, l-am concediat și de nenumărate ori, în cârciumă, mă vorbia de rău, de unde am dedus, că el e făptuitorul și l-am predat jandarmilor, cari cereau să-le spun pe cel ce-l suspizionez. Jandarmii prinzându-l, l-au transferat în închisoarea Lugojului, după ce mai întâi, în pădure, l-au spânzurat de un lemn, cu picioarele în sus, bătându-l pe tălpi până la sânge, ca să mărturisească faptul. Dar nu a fost el criminalul. Pe criminal l-a descoperit păr. Todor, care din mărturisirea soției învățătorului, de pe patul morții, când se jeluia femeilor că arde, a aflat, că învățătorul, îndemnat de ea, a fost făptuitorul; ea numai l-a însoțit.

2. Alegerea ultimă.

Cum ajunge preotul uneltă de exploatare sau obiect de batjocură în mâna alegătorilor?

La începutul anului 1896, în urma concursului publicat pentru parohia vacantă

din Bărăteaz, am competit și eu, pe lângă 3 rivali. Prezентându-mă apoi poporului, la sf. biserică, conform obiceiului, am aflat că aci sunt 2 partide, în capul cărora stau 2 fruntași ; prin urmare aveam drept să presupun, că aici nu poate fi o unitate de vederi și poporul se va diviza. Dar n'a fost așa. În ziua alegerii, spre suprinerea mea, afară de vr'o 3 voturi, sinodul întreg m'a votat pe mine, ceea ce credeam că o să fie de bun augur. Speram, că voi ajunge preot la un popor, care mă va sprijini în toate nizuințele, ce le voi pune pentru binele parohiei. Dar m'am înșelat. În loc de sprijin am fost împedecat și mai pe urmă perzecat. Și iată de ce :

În persoana mea s'a concentrat votul ambelor partide ; de aceea capii acestora, mânați de mândrie, doriau, fiecare, să mă atragă pe partea sa. Dar eu am fost precaut și am ținut calea mijlocie, pentru care fapt am fost perzecat : la început de unul, care era mai popular și după moartea acestuia

de celalalt. Aşa am ajuns la convingerea, că prin alegere preotul, pe lângă alte mizerii, poate ajunge şi unealtă de exploatat, ori obiect de batjocură în mâna alegătorilor.

Neajunsurile ce le am întâmpinat în lungul timpului în calea mea mijlocie, sunt dureri sufleteşti dintre cele mai mari; la auzul cărora mâna omului se strânge pumn şi sunt interesante de a-le şti; aflu însă de bine a-le reţacea pentru respectul ce-l păstrez credincioşilor din generaţia tinăra, pe cari i-am păstorit, după-ce cu laptele creştinătăţii i-am crescut, ca odinioară Moise pe poporul lui Izrail, în timpul celor 40 de ani, în pustie. De aceea am şi făcut cu ei progres, în timpul din urmă, aducând parohia la stare înfloritoare. Era natural deci; ca peste parohia Bărăteaz să se așeze o atmosferă a păcii dumnezeieşti şi a iubirii creştineşti, despre ce a făcut dovadă iubileul impozant al despărţirii, aranjat de parohie în onoarea mea, la care reciproca iubire s'a manifestat prin ochii înlăcrimaţi ai tuturor.

Deci, pentru a nu produce resentimente,

voiu reînprospăta aici numai unele evenimente de mai puțină gravitate ca probațiune a temei ce o tratez.

Prin anul al doilea după strămutarea mea în această parohie, aflasem că inspectorul regesc a amenințat școala noastră din Bărăteaz cu închidere, pentrucă edificiul nu corespundea cerințelor legii, Dar ce era de făcut în lipsă de fonduri și când parohia e mică și săracă?

Tot atunci însă autoritatea județeană a îndrumat reprezentanța comunală a acoperi deficitul de 300 florini al școalei comunale și a hotărî un ajutor permanent, anual, pentru viitor, ca bugetul școalei să nu mai ajungă în deficit. În această urmare, antistia a propus reprezentanței comunale să ridice cele 300 fl. dintr'un fond comunal, iar pentru viitor să de destîneze pe seama școalei $2\frac{1}{2}$ jug. pămînt din Izlazul comunal, al cărui venit acopere deficitul. Eu ca virilist, în reprezentanță, fiind prezent, așteptam ca fruntașii români să folosească ocazia, cerînd și pentru școala lor asemenea ajutor; dar

nimeni nu se mișca. Atunci am făcut eu această propunere, motivată, că în măsura în care se ajută școala comunală, pe care o folosesc numai nemții, să se dea ajutor și școalei conf. române, fiind amenințată cu închidere. Și propunerea s'a acceptat. Așa am primit banii și ajutorul din Izlaz, din care am adunat fondul școlar și am zidit o școală spre fala parohiei. Dar pentru faptul acesta curajos, demn și favorabil Românilor, am fost huiduit de credincioșii, cari erau agitați de către conducătorii partidelor, ca unul, care am făcut rău comunei, sub cuvânt, că le-am înpuținat pășunatul. „*O, simpla simplicitas*“ ! Cât de adevărat este cuvântul Mântuitorului: „*Perirea ta din tine, Izraile*“, care are aplicare aici.

Și acum o explicare. Aici și-a dat întâlnire **răzbunarea** conducătorilor pentru calea mea mijlocie și **ignoranța** mulțimei. Apoi, dacă faptul celor conduși de răzbunare este condamnable, cu atât mai vârtos, că motorul răzbunării este păcatul nesațios al **mândriei**, faptul celor din urmă este scu-

zabil, dacă avem în vedere, că pe fruntea lor sta imprimat timbrul suferințelor iobăgiei sculare, care le-a adus pe cap nu numai mizeria, ci și demoralizarea. Nu se putea să nu fie demoralizat acest popor, care un veac a purtat jugul iobăgiei celor 4 domni feudali, pe cari o comună mică nu-i putea sătura cu lucrul, pentru care îi schingiuiau fără milă, silindu-i să-și neglige datorițele față de familie și față de persoana proprie. De aici apoi neagra ignoranță, ale căror roade s'au observat încă pe timpul venirii mele în parohie.!

Un caz tipic enarează cronica parohiei dela sfînjirea bisericii în anul 1832. Atunci protopopul servia vecernia și fiindcă era seară, porcii veneau dela turmă. Mulțimea din biserică auzind aceasta, a ieșit din biserică ca să vadă porcii.

Eu aflasem în parohie lucruri de acestea. În intravilanul bisericii era ridicat un șopron, în care se păstrau uneltele de înmormântare ale comunei politice; un lucru pe cât de incomod, pe atât de neestetic. — Pentru a-

dunarea vișeilor din comună, spre a-i mână la pășune, nu putea fi loc mai potrivit decât cărarea de lângă gardul bisericii, peste care, fiind plină de bălegar, Dumineca și în sărbători, aveau credincioșii să vină în biserică. Tot lucrul bun și frumos era și acela, că episcopii de pe vremuri au despoiat podul bisericii de scânduri și le-au dat creștinilor ca să-și îngroape morții, fără să le fi restituit; așa au expus biserica la mari daune și primejdii. Și acestea abuzuri nimeni nu le-a observat până la venirea mea; iar eu am pus capăt la toate.

Fapt mai recent, ce nu se poate scuza, este următorul: Pe când războiul mondial era în curgere, erau aduși prizonieri și în comuna noastră, ca să ajute în deosebi la lucrul câmpului. Marele proprietar avea mai mulți prizonieri, cari stau sub supravegherea unui soldat, iar supraveghetorul era un sârb.

Cu omul acesta eu mă plimbam pe câmp, într-o zi de sărbătoare, și el și-a permis să mă întrebe: „*Ce poate fi cauza, Părinte,*

că românii când sunt adunați în cârciumă, mai mult despre Sf. Ta vorbesc, dar tot vorbe vătămătoare. Și să nu crezi, că oameni de pe urmă, ci fruntași". La aceasta eu i-am istorisit câteva fapte, pentru care trebuia să întimpin recunoștință, iar nu huidueli. Și l-am întrebat: *"Dacă ai fi fost D-ta în locul meu atunci, ce ai face acum?"* *"Aș implânta panganetul în ei"*, a fost răspunsul.

Eu însă am fost condus de duhul blândeței până în fine. Dăr nici duhul acesta nu l-am putut suporta. Odată un membru parohial se plângea altui creștin: *"Nu știu, cum e preotul nostru; atât l-am năcăjit în ședintă și tot îmi dă bună ziua"*.

Așa dară preotul, în loc să-și caute de lucru, trebuie să se războiască. Ce grozavă mentalitate este aceasta!

Încă un caz caracteristic. Pe timpul aplicării legii pentru reforma agrară, din pământul fundațiunii bisericești — filantropice — care constă din 39 $\frac{1}{2}$ jug. și care fundațiune prin îndemnul și stăruința mea s'a

înființat din partea unui credincios — mecenate, — 29¹/₂ jug. s'au expropriat iar 10 au rămas proprietate bisericească. Cu această ocazie, sesiunea parohială a mai primit 2 jugăre, întregire, iar pentru cantorat 4 jugăre. Conform instrucțiunilor primite dela V. Consiliu Eparhial, pentru sesiua parohială am ales 2 jugăre din pământul fost fundațional, cel mai aproape de comună. Contra acestui fapt s'au aflat 3 credincioși să protesteze cu tărie și la reflexiunile mele, că pământul acesta nu e pentru mine ci pentru viitorul lor preot, unul din ei îmi răspunde, că pe ei îi doare de biserică, nu de preot, fiindcă acela e dușmanul lor. Dar, iată ce a făcut dușmanul lor, care e preotul:

Observând eu tratarea mașteră dela expropriere din partea judecătorului, care era un minoritar, și anume: că germanilor, cari nu au parohie sistemizată, li-a dat 5 jug. ca sesie parohială și 4 jug. sesie cantorală; iar dela noi au expropriat 29¹/₂ jug. pământ bis. ca să ne dea în loc de 8 jug.,

cum prescrie legea, numai 4 jug. pământ cantoral, precum ne-a dat eu am apelat până la comitetul agrar central din București, cu motivarea despre schingiuirile suferite de popor din partea dlor feudali, în trecut, cari li-au expropriat cu puterea $\frac{1}{2}$ din intravilanul bis. și 2 jug. extravilan, ca acum, când suntem în țara noastră, România, să fim nedreptățiți față de străini; iar pe un credincios — precum scrie cronica parohiei — în ziua Crăciunului l-au bătut pe „dereș” cu 25 bâte d. feudal, pentrucă mergând la biserică, în timp de viscol, a trecut pe lângă casa boierească cu capul nedescoperit: acestea au inspirat milă membrilor comitetului, încât am fost foarte surprins de hotărârea ce au adus, nu ne-au dat 8 jug. cum prescrie legea, ci ne-au dat 12, precum nu au alte comune. Iată, cum preotul e dușmanul bisericii, vorba credinciosului meu.

Nu pot relăcea încă un caz caracteristic petrecut în anii din urmă la prefectura din Timișoara, în sala de așteptare pentru au-

diențele dela subprefectul. Acolo așteptam și eu pe un scaun până vine rândul deputațiunei pe care o conduceam. De o latură, la o masă lungă, mai departe ședeau credincioși de ai nostri, din comuna M. și vociferau tare. Era vorba despre preotul lor, pe care îl vorbiau de rău, ba unul zicea, că mai bine ar fi nici să nu aibă preot. Eu nu puteam să le rămân dator; ci voiam să-i lămuresc, ceea ce am făcut-o după audiență. Atunci am mers la ei și i-am întrebat: unde e celce a zis, că nu-i mai trebuie preot? Ei ziceau că e afară, dar au mințit; ci le a fost frică că le fac un bucluc. Apoi li-am spus să-și însemne bine, că dacă nația noastră n'ar fi avut preoți, ei nu ar fi azi Români, ci cine știe ce corcitură; și nu ar avea ei onoarea să stea la aceasta masă, în sala prefecturei, cum șed acum, fiindcă sunt Români. Iar când n'ar mai avea Românii preoți, a încetat și legea lor. Lecția a avut efect, că era binevenită. Notez, că preotul lor e dintre cei vrednici și cu purtare bună.

Cunosc numeroase cazuri de acestea, cari dau dovadă despre lipsa de educațiune și disciplină a poporului nostru. Și e edevărată rușine, că tocmai în ceata credincioșilor noștri se găsesc astfel de exemplare. Dar pentru dovedirea temei mele, cred că am spus destul.

* * *

Pentru îndreptarea acestor stări, adică: ca poporul nostru să fie blând, ascultător și cinstitor față de preoțime, e necesar, în locul prim, a delătura motivele cari îi corump firea bună și blândă, cântată de preoți, între cari motive, în locul prim, e a se număra abuzurile dela alegerile preoțești, corumpătoare de popor, precum am dovedit mai sus; iar în rândul al doilea preoțimea să facă educațiunea poporului astfel, ca să-i inspire respectul dorit tagmei preoțești.

Credinciosul bisericii noastre ar trebui să ajungă la conștiința, că preoții, după părinții trupești, sunt cei mai buni părinți sufletești ai poporului; ei îi însoțesc pe Creș-

fini de la naștere până la moarte: cu rugăciunile, cu sfatul, cu învățătura și cu faptele ajutoare, de aceea poporul e dator să-i asculte și stimeze ca pe adevărați părinți.

Poporul nostru să ia aminte, că toate supărările și vătămrile, ce le cauzează preotului lor, sunt păcate neiertate, ce se pedepsesc și în lumea aceasta și dincolo de mormânt.

Despre apostolul Iuda Iscarioteanul știm, că pentru năprasnica lui faptă, când vânduse pe Iisus, a trebuit el însuși să-și facă moarte, că a mers și s'a spânzurat.

Și între creștinii de acum se petrec astfel de fapte rele, pentru cari ceice le săvârșesc își iau pedeapsa pe această lume. Am văzut doară pedepsirea învățătorului V. Mișu, care a săvârșit atâtea păcate, precum am descris mai sus.

Tocmai îmi aduc aminte, cum pe la finea celor 10 ani ai păstoririi mele în acea parohie, bunul meu creștin, Moise Birgean, unul dintre cei trei, cari m'au votat la ale-

gere, îmi zicea odată: *Eu, Părinte, m'am cugetat asupra unui lucru și anume: cum toți contrarii Sfinției Tale, de odinioară, cari erau uneltele Părintelui Teodor, îți făceau zile amare: — și cum Dumnezeu i-a luat pe toți, ca și când pământul nu i-a mai putut suferi*“.

Și avea omul dreptate, că tocmai așa a fost. Și de comun așa se întâmplă în toate locurile, căci Sf. Scriptură zice: „*Cine înjură pe părinți cu moarte să se omoară*.“

Trebuie să recunoaștem, că sunt cazuri, în cari și preotul e de vină și trebuie să poarte urmările. Sunt împrejurări, cari strică mentalitatea creștinului care trebuie să o nutrească față de preotul său, precum e în vremile de acum politicianismul, dar decât abuzurile dela alegeri nu sunt mijloace mai corumpătoare.

De alci urmează, că dreptul sfânt, ce l-a acordat Biserica credincioșilor Săi, de a-și alege preoții, să fie întrebunțat corect, în duh apostolesc spre binele Bi-

sericii, iar nu a urmări satisfacerea scopurilor egoistice a particularilor, în numele cărora se săvârșesc abuzurile.

Și-mi place să repet în punctul acesta, poporul trebuie educat, ca să înconjure săvârșirea păcatelor de specia celor descrise mai sus; acestea pentru neamul și Biserica noastră construiesc o rușine, care la alte neamuri nu obvine, iar creștinilor nostri le cauzează moartea sufletelor. Almintrea preoții nu vor fi scușiți de asemenea mizerii.

Să fie însă perseverenți în combaterea răului și să aibă răbdare, pentrucă răbdarea și dreptatea au să învingă.

Mântuitorul nostru Isus Hristos a zis Apostolilor: „*În lume scârbe veți avea, însă îndrăсниți, Eu am biruit lumea.*” (Ioan c. 16 v. 33.)

Timișoara I, la 14 Aprilie 1933.

Biblioteca Creștinului Ortodox.

- No. 1. *Dr. Gh. Ciuhandu*: Un neam și un suflet.
2. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Pruncii trebuiesc botezați, dar numai odată.
3. *Dr. N. Popovici*: Legea ortodoxă în trecutul nostru.
4. *Pr. Ignatie Dihor*: Lupta pentru cruce.
5. *Dr. Gh. Ciuhandu*: Calea vieții și calea morții.
6. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Luptele baptilștilor împotriva preoțimii române.
7. *Pr. Caius Turicu*: Primiți sf. taină a cuminecăturii.
8. *Pr. Cornel Magier*: De ce cinștim noi icoanelo și sfânta cruce.
9. *Protosincol Iustin I. Suciu*: Să ne mărturisim preotulul (Spovedania).
10. *Dr. N. Iorgovan*: Despre păcatul beției.
11. *Protosincol Policarp P. Morușca*: Sfânta Scriptură și tradiția Sfântă.
12. *Pr. Ștefan R. Lungu*: Posturile și însemnătatea lor.
13. *Emilian Căpitan*: Oglinda pocăiților.
14. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Credința și Botezul.
15. *Dr. Ioan Felea*: La Hristos fără pocăiți.
16. *Dr. Ștefan Cioroianu*: Cinstiți, ascultați și iubiți bl-serica voastră strămoșească.
17. *Preot F. Codreanu*: Despre căsătorie.
18. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Episcopul Aradului: Misiuni pentru popor.
19. *Dr. Ș. Cioroianu*, Prot. ort. rom.: Sfînțenia Jurământului.
- No. 20. *Dr. Ștefan Cioroianu*, Protopop: Vorbele cele rele strică năravurile bune.
21. *Emilian Căpitan*: Căința unui pocăit.

- 22. *Dr. Șt. Cioroianu*: Preotul nostru ortodox creștin.
- 23. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Pentru Biserica Ortodoxă.
- 24. *Dr. Nicolae Șiclovan*: Despre Biserică.

Broșurile No. 1—24 à Lei 3.—

- No 25—26. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Carte de rugăciune. 15 lei
- 27 - 28. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Baptismul în România din punct de vedere istoric, național și religios. Prețul 6 lei.
 - 29. *Emilian Căpitan*: Cinstirea Prea Curatei Fecioare Maria. Prețul 3 lei.
 - 30. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Episcopul Aradului: Ești sigur de mântuire? Prețul 3 lei
 - 31—32. *Gala Galaction*: Meditare la Rugăciunea Domnească adică la Tatăl Nostru, Prețul 6 lei
 - 33. *Dr. Ștefan Cioroianu*, Protopop: Despre Rugăciune 3 lei
 - 34—35. *Arhimandrit Policarp P. Morușca*, starețul Sf. Mănăstiri Bodrog: Căsnicia creștină, (Învățătură pentru miri) Prețul 6 lei
 - 36. *Dr. Simcon Șiclovan*, Profesor la Academia Teologică din Arad: Sf. Tradiție și Bapțiștii. Prețul 3 lei
 - 37. *Dr. Vasile Gh. Ispir*, Sectele religioase din România. 5 lei
 - 38. *Preotul Silviu Bichicean*: Serisoare către un pocuit. 4 Lei.
 - 39—40. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Episcopul Aradului: Concubinajul, Divorțurile și scăderea populației. Prețul 4 lei
 - No 41—42. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Episcopul Aradului: Primejdia baptismului. Prețul 5 lei
 - 43—44. *Pr. Caius Turicu*: Apostolii Satelor. piesă de actualitate din viața satelor noastre. Prețul 6 Lei.
 - 45. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Podoabele Căminului creștin. Prețul 4 lei
 - 46 47. *Teodor Boloșin*, fost predicator baptist: Nu vă jucați cu credința. Prețul 6 lei.
 - No. 48—49. *Pr. Ioan Marșien*: La Mormântul Domnului. 6 lei.

- „ 50. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Biserica Misionară, Cuvântare ținută cu prilejul congresului preoțesc din 25 Octombrie 1928. Prețul 5 lei.
- No. 51. *Pr. Teodor Rudicu*, Misionarul Arhiepiscopiei Chișinăului [Basarabia]: Cum dobândim Mântuirea? Prețul 3 lei.
- „ 52. *Pr. Alexandru Scvoznicov*, Misionarul Eparhiei Hotinului: *Mândria și neștiința baptiștilor*. Prețul 3 lei.
- „ 53. *Pr. Simcon Stana*, Consilier Eparhial: Biruința unui Preot asupra baptiștilor. Prețul 5 lei.
- No. 54. *Pr. Ștefan R. Lungu*, misionarul Eparhiei Aradului: Fericirea Tineretului și Societatea Sf. Gheorghe. 5 lei.
- „ 55. *Dr. Vasile Gheorghiu*, Prof. la Univ. din Cernăuți. Despre Botezul „cu Spirit Sfânt și cu Foc” și darurile Harismatice. Prețul 5 lei.
- „ 56. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Episcopul Aradului. Pedepsirea Păcătoșilor și Scoaterea din Adunările Baptiste. 3 l.
- „ 57. *Dr. Vasile Gheorghiu*, Profesor la Universitatea din Cernăuți, Problemele Mântuirii Noastre. Prețul 6 lei.
- „ 58. *Preotul Teodor Rudicu*, Fugiți de adunările pocăiților. 3 Lei.
- „ 59. *Arhimandritul Policarp Morușca*, Omonirea în fața crucii. Prețul 6 lei.
- „ 60. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, Lucrarea diavolească a adventiștilor. Prețul 5 Lei.
- „ 61. *Ioan Cotirlă*, Sf. Cruce, Sf. Icoane, Luminările și Tămăia. Prețul 3
- „ 62- 64. *Preotul Mina Gașpar*: Legea lui Moisi, Sânt evreilor și Duminica creștinilor. Prețul 6
- „ 65. *Preotul Florea Codreanu*: Sămânța de lângă cale. 3 lei.
- „ 66. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Cuvântarea ținută în adunarea eparhială festivă din 26 Oct. 1929, când s'au prăznuit o sută de ani dela așezarea celui dintâi episcop român în scaunul episcopesc al Aradului. Prețul 3 Lei.
- „ 67. *Preotul Iuliu Hălmăgean*, profesor de religie: Viețile Sfinților pe înțelesul poporului. Prețul 4 Lei.

- No. 68, *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Zece ani de luptă împotriva baptiștilor. Prețul 3 Lei.
- 69. *R. Han, fost predicator baptist*: Iubirea aproapelui și baptismul. Prețul 3 Lei.
- 70. *Iconom I. N. Dărvărescu*: Feriți-vă de Adventiști și de toți Rătăciții vremurilor noastre. Prețul 3 Lei.
- 71. *Preotul Ioan Mihălcescu*: Cultul Sfinților. Prețul 3 Lei.
- 72—78. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Cheia sectelor religioase din România. Prețul 25 Lei.
- 79. *Preotul Grigorie Vermeșan*: Biserica și Păcătoșii. Prețul 3 Lei.
- 80. *Profesor, V. Popescu*: Scrisoarea unui ortodox. Prețul 2 Lei.
- 81. *R. O. Bucureșteanu*: La matca neamului, piesă teatrală moralizatoare pentru popor, în 2 acte. Prețul 3 Lei.
- 82. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Cenușa de pe capul baptiștilor. Prețul 3 Lei.
- 83. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Fiii Buni ai Bisericii. Prețul 2 Lei.
- 84. *Preotul Caius Turicu*: Casa fără Dumnezeu (Trei tablouri dramatizate din viața concubinilor) Prețul 6 Lei.
- 85. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Pentru viitorul Tineretului Român. Prețul 3 Lei.
- 86—87. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Popasuri în Via Domnului. Prețul 6 Lei.
- 88—89 *Dr. Teodor M. Popescu*: Cum falsifică baptiștii istoria creștinismului. Prețul 4 Lei.
- 90. *Preotul Ilarion V. Felea*: Beția, din punct de vedere religios, științific și social. Prețul 3 Lei.
- 91 *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Calea ostașilor Domnului. Prețul 2 Lei.
- 92 *Dr. Gr. Gh. Comșa*: Ura baptiștilor împotriva noastră. Prețul 3 lei.
- 93—94. *Dr. Gr. Gh. Comșa*: Veniți la Maica Neamului (Chemări către Baptiștii din România. Prețul 4

- „ 95—99 *Ilarion V. Felea*: Icoane alese din viața ortodoxiei.
Prețul 8 Lei.
- „ 100—101 *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Erupția Vulcanului
baptist.
Prețul 5 Lei.
- „ 102 *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Dimitrie Țichindeal, preotul
și dascălul român.
Prețul 2 Lei.
- „ 103—104 *Preotul D. Mangâru*. Paroh în Băduleasa (Teleor-
man) Cele zece porunci
Prețul 4 Lei.
- „ 105 *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Statul în fața sectelor.
Prețul Lei 3
- „ 106. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Apostolatul Laic.
Prețul 3 Lei.
- „ 107. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Spălarea Păcatelor.
Prețul 2 Lei.
- „ 108—109 *Preotul Florea Codreanu*: Porunca a
cincea dumnezească
Prețul 4 lei.
- „ 110. *Dr. Grigorie Gh. Comșa*: Cuvinte către
Tineretul Universitar.
Prețul 2 lei.
- „ 111. *Preotul Nicolae Crișmaru*: Din mizeriile preo-
ției (Memoriile unui preot.
Prețul 3 lei.

